intervention and tools for diagnosing and evaluating its effectiveness are considered.

Keywords: early speech therapy intervention, propedeutics of speech disorders, speech development, early age, speech diagnostics, correction of speech disorders, integrated approach, risk factors, speech ontogeny.

DOI: https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series19.2025.48.12
УДК 376.016-056.36:796-044.332

Н.П. Кравець
kravez2015@gmail.com
https://orcid.org/0000-00022-1423-8533
О.С. Конопацька
logoped.oippo@gmail.com
https://orcid.org/0000-0003-2448-6773

РОЗВИТОК РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ УЧНІВ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ ЗАСОБАМИ АДАПТИВНОЇ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Розглянуто значення розвитку рухової активності учнів з інтелектуальними порушеннями засобами адаптивної фізичної культури. Проаналізовано висновки досліджень щодо ролі фізичної культури в закладах спеціальної освіти та корекції психофізичних порушень, удосконалення їхнього фізичного розвитку. Розкрито стан та розвиток фізичної культури в спеціальних школах Житомирської області. Доведено, що якість уроків фізичної культури залежить від професійної компетентності вчителів фізичної культури, тренерів-викладачів, участі їх у семінарах, вебінарах, тренінгах, Добрих практиках та інших. Використовуючи здобуті знання на курсах підвищення кваліфікації педагоги застосовують їх під час проведення уроків, занять у гуртках, спортивних секціях. Організована корекційна робота сприяла зміцненню здоров'я дітей, удосконаленню в них рухових навичок, міжособистого спілкування, взаємодопомоги. В учнів підвищувалася мотивація при виконання вправ, покращувався психоемоційний стан, що давало можливість їм досягати високих спортивних результатів. Завдяки правильній організації адаптивної фізичної культури вихованці почали оволодівати раніше недоступними для них видами спорту: флорбол, велосипедний спорт, дзюдо, каякі та інші. Враховуючи поетапність та ефективність плідної співпраці Житомирського обласного підрозділу Спеціальної Олімпіади України та Спеціальної Олімпіади України через організацію успішних форм та видів діяльності спортсмени показують найвищі результати на Всеукраїнських і міжнародних змаганнях.

Ключові слова: вчителі фізичної культури, учні з інтелектуальними порушеннями, рухова активність, адаптивна фізична культура, адаптивний спорт, види спорту, спортивні секції, підвищення кваліфікації, «Спешіал Олімпікс», Спеціальна Олімпіада України, Житомирський обласний підрозділ Спеціальної Олімпіади України.

Постановка проблеми. Велике значення у соціалізації учнів з інтелектуальними порушеннями відіграє адаптивне фізичне виховання. Мета якого полягає в налагодженні та закріпленні соціально-адаптаційних зв'язків дитини. Проте, ефективність фізичного виховання в даний час у зв'язку з відповідними соціально-економічними умовами не в досить належному стані, що негативно впливає на інтереси та потреби дітей з інтелектуальними порушеннями. Зокрема, на це впливає перебування населення в умовах воєнного стану, що призводить до посттравматичних синдромів. Особливого занепокоєння викликає інформація про випадки смертності дітей під час уроків фізкультури, що також свідчить про існування проблем в організації системи фізичного виховання та низький рівень здоров'я дітей.

Розвиток сучасного суспільства має неабияке значення, оскільки саме від стану здоров'я учнів залежить майбутнє країни.

Як відомо, у дітей наявні різноманітні рухові порушення: затримка розвитку моторики, відсутність або недорозвиток асоційованих, автоматичних захисних рухів, формул рухів і здатності їх виробляти, надмірне збудження, недостатність уваги. Спостерігаються порушення функцій, які забезпечують нормальну рухову активність: слухо-моторної координації, зорово-просторового орієнтування, функціональності руки, статичної координації рухів і організації динамічного руху; труднощі формування навичок, які вимагають диференційованих рухів або зміни темпу їх виконання і проявляються у відставанні дітей від вікової норми за показниками фізичного розвитку. Внаслідок цього

знижується сила і рухливість нервових процесів, що долаються завдяки застосуванню адаптивної фізичної культури, які максимально забезпечать психофізичний розвиток кожної дитини, зокрема в досягненні високих спортивних результатів. Оскільки для переважної більшості з них спорт виступає як засіб успішного входження в соціум.

Зважаючи на вище сказане, уроки адаптивної фізичної культури потребують належної уваги щодо їх проведення. Зважаючи на це нами обрано тему дослідження: Розвиток рухової активності учнів з інтелектуальними порушеннями засобами адаптивної фізичної культури.

Аналіз досліджень і публікацій. Сучасний період розвитку суспільства, оновлення всіх сфер його соціального і духовного життя потребує якісно нового рівня освіти, який відповідав би міжнародним стандартам.

Адаптивне фізичне виховання – напрям в системі освіти і науки, що вивчає аспекти фізичного виховання учнів з особливими освітніми потребами, у яких в результаті захворювань наявні стійкі порушення життєво важливих функцій організму, що призводять до зниження фізичних можливостей.

Адаптивна фізична культура реалізується засобами адаптивного спорту. Адаптивний спорт виступає складовою загальної культури суспільства та міжнародного олімпійського руху.

Як педагогічний процес адаптивна фізична культура спрямована на формування, збереження та використання тілесно-рухових якостей дітей з інтелектуальними порушеннями.

Питання фізичної рухової активності розглядали в своїх роботах М. Козленко, Ю. Бріскін, Є. Гончаренко, О. Колишкін та інші.

Аналізуючи історичні аспекти розвитку адаптивної фізичної культури О. Колишкін (2019:159) доводить, що адаптивна фізична культура не лише сприяє фізичному розвитку й фізичній підготовленості тих, хто займається, а й забезпечує розвиток соціальної адаптації та інтеграції в суспільство, надає учням можливості досягнути високих спортивних результатів.

М. Трояновська (2018: 6) розглядає адаптивну фізичну культуру як вид загальної фізичної культури для осіб з особливими освітніми потребами.

Як вказує М. Козленко (1986:168), корекція і розвиток рухів – одне з головних завдань фізичного виховання учнів з інтелектуальними порушеннями і важлива умова підготовки їх до життя та праці.

Адаптивне фізичне виховання сприяє корекції і розвитку рухів у дітей шляхом виховання позитивної мотивації та інтересу до уроків фізичної культури. Адаптивна фізична культура, як вказує О. Соколенко (2015) є найважливішим компонентом всієї системи реабілітації осіб з відхиленнями у стані здоров'я, всіх її видів і форм.

Н. Кравець, А. Шовкун (2019: 43) доводять, що виховати інтерес до фізкультури в учнів з інтелектуальними порушеннями можна завдяки зміні ставлення педагогів до проведення уроків фізкультури та фізкультурно-оздоровчих заходів на належному рівні; залучення батьків до систематичного збереження та зміцнення фізичного здоров'я дітей.

Мета статті – розкрити значення удосконалення рухової активності учнів з інтелектуальними порушеннями засобами адаптивної фізичної культури.

Виклад матеріалу дослідження. Фізична культура має значні можливості для корекції психофізичного розвитку учнів з інтелектуальними порушеннями.

Адаптивна фізична культура тісно пов’язана з рядом медичних дисциплін, зокрема з медициною, анатомією й фізіологією людини, реабілітологією та іншими. Завдяки такому взаємозв’язку учні оволодівають відповідними компетностями, що позитивно впливають на ведення здорового способу життя у мікро- та макросоціумі.

Організовуючи адаптивну фізичну культуру учнів з інтелектуальними порушеннями, спираються на принципи: соціальні, загальнометодичні і спеціальнометодичні.

Складовою адаптивної фізичної культури є адаптивний спорт.

Адаптивний фізичний спорт спрямований на зміцнення здоров’я, забезпечення ефективності розвитку фізичних якостей, також сприяє компенсації порушених функцій та адаптаційних процесів.

Зважаючи на вищевказане, ми провели довготривале дослідження на предмет визначення стану використання адаптивного фізичного спорту в закладах спеціальної освіти Житомирській області.

Розпочинаючи експеримент, проаналізували міжнародний досвід застосування адаптивного фізичного спорту, який започаткувала у Сполучених Штатах Америки (штат Меріленд) Юніс Кеннеді у

1968 році. Вона організувала громадську організацію «Спешіал Олімпікс» для дітей з інтелектуальними порушеннями. На початковому етапі в США проводили спортивні змагання з плавання та легкої атлетики, а згодом спортивний рух поширився в усьому світі. В Україні громадську організацію «Спешіал Олімпікс» було створено у 1991 році, яку очолив доктор педагогічних наук, професор Віктор Миколайович Синьов. В цей же період було організовано громадську організацію Житомирське обласне відділення «Спешіал Олімпікс» – керівник Олена Конопацька. Вперше Всеукраїнські змагання були проведені з плавання на базі спортивного комплексу Київського державного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. У змаганнях з плавання взяли участь діти з інтелектуальними порушеннями з м. Києва та Тетерівського дитячого будинку-інтернату Житомирської області. Золоті медалі отримали вихованці з Житомирщини. У липні 1991 року команда спортсменів з України під керівництвом В. Синьова вперше взяла участь у Всесвітніх літніх іграх Спеціальної Олімпіади у м. Сент-Пол (Штат Міннесота США).

Використовуючи міжнародний досвід, в закладах спеціальної освіти Житомирщини вчителі фізичної культури активізували спортивно-масову роботи з учнями.

Реалізація вимог адаптивного фізичного виховання передбачає застосовування його різних форм: уроки фізичної культури, ранкова гімнастика, фізкультурні хвилинки, прогулянки, рухливі та спортивні ігри, свята, заняття в спортивних в гуртках та секціях; участь спортсменів у шкільних, обласних, національних та міжнародних спортивних змаганнях.

В усьому світі спорту приділяється велике значення, оскільки для нього характерне не лише виконання будь-якої спортивної вправи, а насамперед здійснюється формування гуманістичного ставлення до суб'єктів спортивного процесу, поглиблюється міжособистісне спілкування, формується емпатія.

Результати підготовки учнів до участі у змаганнях залежали, насамперед, від належної підготовки та проведення уроків фізичної культури педагогами. В свою чергу вони підвищували свій фаховий рівень, навчаючись на курсах підвищення кваліфікації, брали участь в обласних семінарах, вебінарах, тренінгах, Добрих практиках, що проводилися на базі Комунального закладу «Житомирський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Житомирської обласної ради. Зокрема, 21.04.2025 була проведена Добра практика для керівників, вчителів фізичної культури, тренерів-викладачів закладів спеціальної освіти з теми «Удосконалення рухової активності у дітей з особливими освітніми потребами засобами адаптивного фізичного виховання». Цікавим досвідом поділилися директор та вчителі фізичної культури Житомирської спеціальної школи ЖОР з тем: «Рухова активність для кожної дитини: кроки до рівності через адаптивне фізичне виховання», «Система роботи школи з впровадження методик адаптивного фізичного виховання: від юного атлета до олімпійських чемпіонів», «Корекційний вплив баскетболу на особистісний та фізичний розвиток дітей з особливими освітніми потребами», «Розвиток рухової активності засобами лікувальної фізкультури», «Спортивно-психологічна реабілітація осіб з порушеннями інтелекту та розладами аутистичного спектру шляхом застосування методики акробатичної йоги (акройоги)». Також кожен педагог підкріпив свій виступ відповідним тематичним відео.

Рухова активність дітей з інтелектуальними порушеннями під час фізичного виховання забезпечує розвиток центральної нервової системи, удосконалює аналізатори і сприяє їх взаємодії. Цій проблемі був присвячений вебінар з теми «Рухова активність дітей з інтелектуальними порушеннями у вимірі сучасності». Слухачі вебінару з інтересом заслухали виступ Віталія Лесика, вчителя фізичної культури, Заслуженого тренера України Любарської спеціальної школи. В. Лесик розповів, що з допомогою помірних фізичних навантажень на уроках фізичної культури та тренувань в спортивній секції з легкої атлетики спортсмени досягають високих спортивних результатів на обласних, Всеукраїнських та міжнародних змаганнях, починаючи з 1994 року.

Зокрема, Юлія Шуляр, випускниця закладу неодноразово була чемпіонкою Європи і світу. На Паралімпійських іграх в Японії (2020 р.) вона посіла друге місце з бігу на дистанції 400 м. За спортивні заслуги спортсменка отримала відзнаку Президента України Володимира Зеленського «Орден Княгині Ольги» ІІІ ступеня, а в 2024 році на Паралімпійських іграх в Німеччині виборола золото.

Заслуговує на увагу проведений у травні 2024 року на базі Коростишівської спеціальної школи ЖОР Всеукраїнський семінар для керівників СОУ обласних підрозділів, вчителів-фізичної культури та

тренерів-викладачів з теми: «Можливості Спеціальної Олімпіади по залученню осіб з інтелектуальними порушеннями до занять з дзюдо, веслування та велоспорту в Україні». Метою семінару було – налагодити партнерську взаємодію ГО «Спеціальна Олімпіада України» зі спеціальними школами в Україні та залучення осіб з відхиленнями у розумового розвитку (учнів та випускників цих шкіл) до занять з веслування, велоспорту, боротьби дзюдо, створення відкритих спортивних локацій у спеціальних школах, закладах загальної середньої освіти. Основна увага на семінарі приділялась впровадженню програми «Об'єднаний спорт», тобто залучення здорових спортсменів в командні види спорту. З цим питанням виступив Національний директор Спеціальної Олімпіади України Андрій Підварко.

У зв'язку з тим, що учні з особливими освітніми потребами навчаються не лише в спеціальній школі, а й в школі з інклюзивною формою навчання було організовано Всеукраїнський семінар для керівників СОУ обласних підрозділів, викладачів, вчителів-фізичної культури, тренерів-викладачів, студентів, батьків і волонтерів з теми: «Формування інклюзивного суспільства засобами адаптивного фізичного виховання». На семінарі розглядалися наступні питання: «Спеціальні Олімпіади: міжнародний та національний досвід», «Європейська модель Спеціальної Олімпіади України», «Співпраця СОУ і Державного університету «Житомирська політехніка»», відбувся перегляд фільму про PMIEF. Водночас учасники семінару переглянули фільм про участь Національної збірної команди дівчат з баскетболу Житомирської, Кмитівської спеціальних шкіл ЖОР спільно із студентами Державного університету «Житомирська політехніка» на Всесвітніх літніх іграх Спеціальної Олімпіади у м. Берлін (Німеччина) 2023 року та Всесвітніх зимових іграх Спеціальної Олімпіади збірної команди дівчат з флорболу Житомирської, Кмитівської спеціальних шкіл та флорбольного клубу «Регіна» з м. Новояворівська, які проводилися у березні 2025 року у м. Турин (Італія), Також учасники семінару переглянули фото-виставку "Долаючи бар'єри».

Крім роботи з старшими учнями, в області значна увага приділяється розвитку рухової активності наймолодших школярів – першокласників. Так, з ними постійно проводиться День маленького спортсмена «Здорова дитина – щаслива родина – міцна Україна». Під час заходу діти беруть участь в різних конкурсах: «Ходіння по змійці між кеглями», «Переправа» (два обручі з перекладанням вперед), «Котіння м'яча між кеглями», «Ягода» (корзина, обруч, м'ячик), «Футбол» (удар ногою по воротах), «Лабіринт» (пройти по драбині , потім між кеглями, далі подолати перекладину і попасти в ціль шляхом кидка м'яча у ворота, «Закинь у кошик» (пролізання під перекладиною, стрибки з м'ячем через обручі і кидок в манеж, «Перенесення предметів тенісною ракеткою», «Наклади м'ячик на фішку» та інші.

Конкурсні завдання розраховані на розвиток координації загальних і дрібних рухів рук, реабілітації порушених рухів, пам'яті, уваги, критичного мислення, орієнтації, вольових зусиль.

Під час проведення уроків фізичної культури вчителі застосовують особистісно орієнтований та диференційований підхід до учнів, використовуючи методи: демонстрації, показу вправ, багаторазове повторення, вивчення технічних дій володіння м'ячем з видів спорту та інші.

Для цього вони формують на уроках позитивну мотивацію, здатність концентрувати і утримувати увагу, виховують волю, удосконалюють рухові дії. Завдяки цьому учні набувають позитивного досвіду, навичок самостійного виконання та якісного аналізу вправ, позбуваються страху, невпевненості.

З метою збереження здоров'я дітей вчителі дозують фізичне навантаження кожному учню/учениці, застосовуючи індивідуальний та диференційований підхід. Внаслідок цього у школярів зникає страх, невпевненість у своїх силах, підвищується інтерес, зацікавленість до виконання кожної вправи. Обов'язково здійснюється медичний контроль за станом здоров'я дітей та самоконтроль з боку учнів.

Щороку в Житомирській області відповідно до Календаря спортивно-масових заходів Спеціальної Олімпіади України та Календарного плану спортивно-масових заходів Житомирського обласного відділення Центру фізичного виховання і спорту МОН України проводяться обласні змагання з різних видів спорту серед учнівської молоді з інтелектуальними порушеннями.

У 90-х роках минулого століття в області велася спортивна підготовка учнів з легкої атлетики, баскетболу, волейболу, футболу, настільного тенісу, плавання, лижних гонок. З названих видів спорту проводилися обласні змагання на базі спортивних споруд м. Житомира.

Переможці обласних змагань брали участь у Всеукраїнських. Спортсмени з усіх видів спорту займали призові місця. Щороку в області підводяться підсумки результатів участі учнів на Всеукраїнських змаганнях. І визначається Спортсмен року з кожного виду спорту.

Враховуючи високі результати участі учнів у Всеукраїнських змаганнях з різних видів спорту, їх включають до національних збірних команд Спеціальної Олімпіади України для участі у міжнародних змаганнях.

Протягом існування Житомирського обласного підрозділу Спеціальної Олімпіади України спортсмени з інтелектуальними порушеннями здобули лише на міжнародному рівні більше ста медалей різного рівня.

Так, у 1994 році в Казахстані легкоатлети Любарської спеціальної школи ЖОР на Міжнародних змаганнях Спеціальної Олімпіади завоювали золоті та срібні медалі з легкої атлетики.

1995 р. – участь вихованців Любарської спеціальної школи у Всесвітніх літніх Олімпійських іграх Спеціальної Олімпіади, які проводилися у м. Нью-Хевен (США). Дві спортсменки з легкої атлетики здобули золото та срібло.

1996 рік – Європейські змагання з баскетболу Спеціальної Олімпіади у Швейцарії. Україну представляли дві команди з Бердичівської спеціальної школи Житомирської області. У результаті напруженої боротьби команда дівчат посіла перше місце, а команда юнаків – друге. Нагороджував переможців Президент Міжнародного Олімпійського Комітету пан Самаранч.

1996 рік – Європейські змагання з настільного тенісу Спеціальної Олімпіади м. (Іспанія). У міжнародних змаганнях взяв участь учень Кмитівської спеціальної школи і здобув золоту медаль.

1997 рік – Європейські змагання з плавання Спеціальної Олімпіади в Угорщині. Україну представили у вихованці Житомирської спеціальної школи ЖОР. Дівчина здобула золото, а юнак срібло.

1998 рік – Європейські змагання з лижних гонок Спеціальної Олімпіади м. Торонто (Канада). У змаганнях брали участь двоє випускників Бердичівської спеціальної школи Кравчук Ольга та Хоменко Андрій. Результат – золоті, срібні, бронзові медалі.

1999 рік – Європейські змагання з легкої атлетики спеціальної Олімпіади в Ірландії. Брали участь легкоатлетки Любарської спеціальної школи, які зайняли перші та другі місця.

2000 рік – Всесвітні літні Олімпійські ігри Спеціальної Олімпіади у м. Пекін (Китай). У складі Національної збірної України в команді юнаків з баскетболу вихованець з діагнозом синдром Дауна Коростишівської спеціальної школи здобув золото, а спортменки з Любарської спеціальної школи – золото і срібло.

2001 рік – Всесвітні зимові Спеціальні Олімпійські ігри Спеціальної Олімпіади м. Анкоридж Аляска (США). У збірній команді України з лижних гонок брали участь троє спортсменів Житомирської області: Кравчук Ольга, Хоменко Андрій і Кудрявцева Катерина. Кравчук Ольга показала найвищі результати, отримавши золото. Андрій завоював срібну та бронзову медалі, а Катерина з діагнозом синдром Дауна здобула першу бронзову медаль.

2008 рік – Чемпіонат Європи з баскетболу Спеціальної Олімпіади України в Туреччині. Команда юнаків з Кмитівської спеціальної школи ЖОР посіла друге місце.

2010 рік – Європейські літні ігри Спеціальної Олімпіади в Польщі. Команда юнаків з баскетболу Кмитівської спеціальної школи ЖОР здобула срібні медалі.

2012 рік – Всесвітні молодіжні ігри з футболу м. Гетеборг (Швеція). Збірна футбольна команда юнаків з Житомирської спеціальної школи ЖОР та Тетерівського дитячого будинку-інтернату посіла третє місце.

2012 рік – Міжнародні змагання з футболу Спеціальної Олімпіади м. Борисів (Білорусія). Збірна футбольна команда юнаків з Житомирської спеціальної школи ЖОР та Тетерівського дитячого будинку-інтернату отримала кубок за перше місце.

2013 рік – Всесвітні молодіжні ігри з футболу м. Гетеборг (Швеція). Збірна футбольна команда юнаків з Житомирської спеціальної школи ЖОР та Тетерівського дитячого будинку-інтернату посіла перше місце та отримала кубок.

2014 рік – Літні Спеціальні Олімпійські ігри в Бельгії. Команда дівчат з футболу Кмитівської спеціальної школи ЖОР отримала срібні медалі.

2023 рік – Всесвітні літні Олімпійські Ігри м. Берлін (Німеччина). До Національної збірної Спеціальної Олімпіади України ввійшла команда дівчат з «Об'єднаного» баскетболу. З них – чотири студентки з Державного університету «Житомирська політехніка» та чотири вихованки з Житомирської і дві – з Кмитівської спеціальних шкіл і посіли друге місце.

2025 рік – Всесвітні зимові Спеціальні Олімпійські ігри м. Турин (Італія). Збірну України представила команда дівчат з Житомирської та Кмитівської спеціальних шкіл та двоє спортсменів з м. Новояворів. У нелегкій боротьбі команда дівчат з флорболу посіла друге місце.

Таблиця 1

Результати участі учнів з інтелектуальними порушеннями Житомирської області у міжнародних змаганнях

Роки участі у міжнародних змаганнях	Кількість міжнародних змагань	Кількість завойованих медалей
1994-2025	17	Більше ста медалей

Отже, зважаючи на вище сказане для учнів з інтелектуальними порушеннями адаптивне фізична культура є одним із провідних напрямів корекційної роботи для успішного психофізичного розвитку, завдяки чому вони виборюють призові місця на змаганнях різних рівнів з усіх видів спорту.

Висновки, перспективи подальших пошуків у напрямі дослідження. У статті висвітлено вплив адаптивної фізичної культури на розвиток рухової активності учнів з інтелектуальними порушеннями на досвіді корекційної роботи закладів спеціальної освіти Житомирської області. Доведено значення підвищення кваліфікації вчителів фізичної культури, тренерів-викладачів для успішної підготовки учнів з інтелектуальними порушеннями. Розкрито роль обласних та Всеукраїнських семінарів, вебінарів, Добрих практик, тренінгів у поглибленні знань, оволодінні компетентностями, що позитивно впливають на професійну підготовку педагогів. Підвищення кваліфікації вчителів фізкультури позитивно вплинуло на проведення ними уроків, занять в спортивних гуртках. Належна якість роботи вчителів проявилася в тому, значна частина учнів почали займати призові місця на Всеукраїнських та міжнародних змаганнях за програмою Спеціальної Олімпіади. Результати проведеного дослідження свідчать, що завдяки належно поставленій роботі учні почали успішно оволодівати такими видами спорту, які раніше вважалися їм недоступними: дзюдо, каякі, велоспорт та інші.

У подальшому передбачається проведення досліджень щодо створення цілісної системи для виявлення здібної учнівської молоді та залучення її до занять адаптивною фізичною культурою.

Список використаних джерел:

1.Козленко М.П.(1986). Фізичне виховання. Розд. 15 Основи спеціальної дидактики /за ред. І.Г. Єременка. 2-е вид., перероб. К.: Рад. шк. 167-184. **2.Колишкін О.В.**(2019) Історичні аспекти розвитку адаптивної фізичної культури для осіб із розумовою відсталістю //Актуальні питання корекційної освіти, 2019. Вип.12. (Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка та Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова). **3.Кравець Н.П., Шовкун А. В.** (2019) Виховання інтересу до занять фізкультурою в учнів з інтелектуальними порушеннями. Дніпро: ГО "НОК". 38-44. **4. Соколенко О.І.** (2015) Адаптивна фізична культура: навч.-метод. посіб. для магістрантів спеціальності «Фізичне виховання». Старобільськ.154. **5.Трояновська М. М**. (2018) Адаптивна фізична культура: навч.-метод. посіб. для студентів факультетів фізичного виховання. Чернігів.104.

References:

1.Kozlenko M.P.(1986). Fizychne vykhovannia. Rozd. 15 Osnovy spetsialnoi dydaktyky /za red. I.H. Yeremenka. 2-e vyd., pererob. K.: Rad. shk. 167-184. **2.Kolyshkin O.V.**(2019) Istorychni aspekty rozvytku adaptyvnoi fizychnoi kultury dlia osib iz rozumovoiu vidstalistiu //Aktualni pytannia korektsiinoi osvity, 2019. Vyp.12. (Kamianets-Podilskyi natsionalnyi universytet imeni Ivana Ohiienka ta Natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni M. P. Drahomanova). **3.Kravets N.P., Shovkun A. V.** (2019) Vykhovannia interesu do zaniat fizkulturoiu v uchniv z intelektualnymy porushenniamy. Dnipro: HO "NOK". 38-44. **4. Sokolenko O.I.** (2015) Adaptyvna fizychna kultura: navch.-metod. posib. dlia mahistrantiv spetsialnosti «Fizychne vykhovannia». Starobilsk.154. **5.Troianovska M. M.** (2018) Adaptyvna fizychna kultura: navch.-metod. posib. dlia studentiv fakultetiv fizychnoho vykhovannia. Chernihiv.104.

KRAVETS N. KONOPATSKA O. DEVELOPMENT OF MOTOR ACTIVITY OF CHILDREN WITH INTELLECTUAL DISABILITIES TROUGH ADAPTIVE PHYSICAL EDUCATION

The importance of developing motor activity of students with intellectual disabilities by means of adaptive physical culture is considered. The conclusions of studies on the role of physical education in special education

institutions and the correction of psychophysical disorders, and the improvement of children's physical development are analyzed. It has been proven that the quality of physical education lessons depends on the professional competence of physical education teachers, teacher trainers, their participation in seminars, webinars, trainings, «Good Practices» and other events. Using the knowledge gained in profession development courses, teachers apply it during lessons, classes in clubs, and sports sections. Organized corrective work contributed to strengthening children's health, improving their motor skills, interpersonal communication, and mutual assistance. The students' motivation increased when performing exercises, their psycho-emotional state improved, which enabled them to achieve high sports results. Thanks to the correct organization of adaptive physical education, the students began to master sports that were previously inaccessible to them: floor ball, cycling, judo, kayaking, and others. As a result of hard work, successful selection of content and organization of activities of the Zhytomyr regional branch of Special Olympics Ukraine and Special Olympics Ukraine, athletes began to win the highest prizes at regional, and later, All-Ukrainian and international competitions. Taking into account the gradualness and effectiveness of the fruitful cooperation between the Zhytomyr Regional Branch of Special Olympics Ukraine and Special Olympics Ukraine through the organization of successful forms and types of activities, athletes show the highest results at All-Ukrainian and international competitions.

Keywords: physical education teachers, students with intellectual disabilities, physical activity, adaptive physical education, adaptive sports, kinds of sport, sports sections, professional development, "Special Olympics", Special Olympics of Ukraine, Zhytomyr Regional Department of Special Olympics of Ukraine.

DOI: https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series19.2025.48.13
УДК: 376.091.12-056.263

О.П.Круглик
o.p.kruhlyk@udu.edu.ua
https://orcid.org/0000-0002-9632-6579

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ТА ОСВІТНІ ПРОТИРІЧЧЯ В РОЗВИТКУ МІЖОСОБИСТІСНИХ СТОСУНКІВ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ СЛУХУ

В даній статті розглядаються сурдопедагогічні методологічні підходи, вивчення та впровадження яких закладає фундаментальне розуміння освітнього процесу для дітей з порушеннями слуху. Науковий аналіз досліджень в умовах викликів сьогодення є необхідним для винайдення подальших ефективних шляхів розвитку сурдопедагогічної науки та освітньої траєкторії індивідуального розвитку дитини. З'ясування освітніх протиріч в розвитку міжособистісних стосунків дітей з порушеннями слуху дозволив застосувати інноваційні сурдопедагогічні технології компенсаторно-корекційного спрямування, які допоможуть досягнути мети результату навчання й дозволять дитині з таким порушенням приєднатися до культурних цінностей нації.

Розкривається тривалий шлях розбудови спеціальної освіти осіб з порушеннями слуху, який був пов'язаний з пошуком компенсаторних шляхів розвитку глухої та слабочуючої дитини, з віднайденням оптимальних умов реалізації процесу входження в суспільство чуючих, впровадженням інноваційних технологій діагностування, корекції, навчання, виховання, абілітації та реабілітації

В статті надаються підходи та висвітлюються методичні засади, які слід враховувати під час побудови навчального підручника, посібника, методичної розробки для дітей з порушеннями слуху. Книга у вигляді навчального підручника, посібника, методичної розробки є засобом доступним і варіативним для опанування цінностями суспільства. Віковий досвід сурдопедагогічних досліджень засвідчив можливості розвитку дітей з порушеннями слуху і компенсаторні шляхи їх становлення як особистості. Така соціалізація може бути повноцінно реалізована у суспільстві, якщо людина не тільки оперує матеріальними продуктами соціально-психологічного обміну, але й оволодіває духовним надбанням нації – її мовою. Вважаємо, що дане дослідження є вагомим для збереження сурдопедагогічних наукових поглядів в умовах викликів розбудови спеціальної освіти.

Ключові слова: методологічні підходи; освітні протиріччя; інноваційні технології; міжособистісні стосунки.

Постановка проблеми. Світосприйняття людей цивілізованих країн суттєво змінилося в наслідок різних техногенних та соціонаціональних викликів. Зміна суспільної думки опосередкована чинниками впливу сутнісних явищ. Соціальні конфлікти, пандемія, війна – вимагають зосередженості на переосмисленні таких важливих рис стосунків людей як життєдіяльність і життєстійкість. Система освітніх послуг, як наслідок, зазнала реформувань, пов'язаних з формуванням особистості й прояву індивідуальності в суспільстві.